

CORONA- EFFECT: KAN HET WATER EXTRA DRUKTE IN EIGEN LAND WEL AAN?

Vakantie in eigen land is dankzij de coronacrisis weer populair. En als de temperatuur in de achtertuin tot tropische hoogtes stijgt, zijn grachten, meren en rivieren een aantrekkelijk alternatief voor een vliegreis naar de zon. Maar kan het water al die drukte wel aan?

TEKST PAULINE VAN KEMPEN
BEELD ANP, MARREKRITE

Hun gedroomde vakantie zagen veel Nederlanders vorig jaar zomer in het water vallen. Na de uitbraak van het coronavirus in maart leek er even niets meer mogelijk. Toen de maatregelen versoepeld werden, kozen velen voor een alternatief dicht bij huis. En omdat het ook nog eens heel warm was, trok het water als een magneet.

De botenmarkt explodeerde en vooral de sloepen waren niet aan te slepen.

Hoe het de komende zomer zal gaan, is nog lastig te voorspellen. Maar de vakantie in eigen land is wel herontdekt. Volgens het toerismebureau NBTC verwacht bijna de helft van de Nederlanders dit jaar niet de grens over te gaan. Dat is goed nieuws voor de bungalowparken en de bootverhuurders, maar hoe kijken de waterbeheerders ertegenaan? Hebben de waterkwaliteit, de flora en de fauna en de oevers niet te lijden onder die drukte?

Dat viel afgelopen zomer erg mee, zegt senioradviseur waterkwaliteit Jan Roelsma van Wetterskip Fryslân. In dé watersportprovincie van Nederland, Friesland, bewaakt het Wetterskip de waterkwaliteit in de sloten, plassen en meren. “Men heeft zich net zo netjes aan de maatregelen gehouden als in de voorgaande jaren. Of misschien wel netter.”

Evenals de andere waterbeheerders in het land verricht het Friese waterschap gedurende het badseizoen, van 1 mei tot 1 oktober, minstens twee keer per maand metingen op de door de provincie aangewezen zwemlocaties. Daarbij wordt speciaal gekeken naar ziekmakende bacteriën als enterokokken en E.coli (de ‘poepbacterie’) en blauwalg, dat in hoge concentraties klachten kan veroorzaken.

Toiletwater

Een belangrijke oorzaak van de bacteriële vervuiling van het oppervlaktewater is het toiletwater van pleziervaarders. Sinds 2009 is het verboden om dit ‘zwarte water’ te lozen. Recreanten moeten het aan boord opslaan en afleveren bij een vuilwaterinnamepunt in een van de grotere jachthavens, maar dat gebeurt maar mondjesmaat. “Als er veel illegaal geloosd wordt, zien we dat op de zwemlocaties terug”, zegt Roelsma. “Maar vorig jaar werden de normen nagenoeg niet overschreden: het bacteriegehalte was hier zelfs iets lager dan gemiddeld.”

Een kanttekening wil hij wel maken: grote afwezige waren de evenementen. “De vaste meetmomenten zijn geïjkt op bijvoorbeeld de Sneekweek en het skûtsjesilen, dan schieten de waarden enorm omhoog. Maar die waren er niet, dus de pieken ook niet.”>

Foto Marrekrite

Een 'Húske', drijvend vuilwatersysteem met toilet in Friesland

De drukte spreidde zich, ook doordat het een lange zomer was met veel mooie dagen, stelt de Fries. Omdat het erg droog was, liet het Wetterskip bovendien behoorlijk wat IJsselmeerwater in. Dat spoelt de boezem door, verdunt de concentraties en zorgt er ook voor dat de flora en fauna niet verder onder druk komen te staan, aldus Roelsma. "Die hebben meer last van nutriënten en van grote temperatuurschommelingen dan van recreanten."

Anders dan in Friesland hebben ze in buurprovincie Groningen niet veel gemerkt van een toename in de waterrecreatie, melden de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. En dus ook niet van de mogelijke negatieve effecten daarvan. Wel moesten zwemmers in het gebied van Noorderzijlvest op een aantal plekken gewaarschuwd worden voor blauwalg, maar dat is een jaarlijks terugkerend probleem, vertelt beleidsmedewerker waterkwaliteit John Laninga. "Behalve in het Paterswoldsemeer: daar lijkt de situatie zich de laatste jaren juist te verbeteren."

Groter wateren

Op de grote wateren als de Waddenzee, het IJsselmeer, de Ooster- en Westerschelde en de grote rivieren hebben de waterschappen geen zicht. Daar is Rijkswaterstaat verantwoordelijk. "Waar het een probleem zou kunnen zijn, is op plekken waar veel boten bij elkaar komen en waar de neiging bestaat om te lozen. Daarom meten we op zwemwaterlocaties nabij plezierhavens, maar daar hebben we geen sterk afwijkende waarden gevonden", aldus woordvoerder Siebren de

Noord. "Op het open water is de invloed van de pleziervaart veel minder groot. Als je op de Oosterschelde een plasje doet, merk je daar nauwelijks wat van."

In Zeeland vindt de recreatie vooral plaats aan de kust. Waterschap Scheldestromen bewaakt de waterkwaliteit van sloten en vijvers, maar heeft daar geen corona-effect geconstateerd. Wel signaleerde het schap afgelopen zomer een toename van dagjesmensen aan de oevers en op de eilanden van het Veerse Meer, waar het afvalbakken en containers heeft staan. "We hadden wel anderhalf keer zoveel afval als de vorige jaren", vertelt woordvoerder Danielle Steijn-Lang. "En helaas was er ook een toename van vandalisme."

Hoofdstedelijke grachten

Ook op en in de Amsterdamse wateren was het vorig jaar zomer drukker dan gebruikelijk, is de indruk van Liesbeth Hersbach van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en haar collega's. "Maar eigenlijk is die trend al eerder ingezet door de warme zomers van de afgelopen jaren, dus het is lastig te zeggen wat de invloed van corona is", relativeert ze. "Voor de waterkwaliteit zijn de meteorologische omstandigheden minstens zo belangrijk. In augustus heeft het bijvoorbeeld twee keer zo hard geregend dat het riool overstroomde."

Wel heel duidelijk was het effect van het vaarverbod in het voorjaar op de helderheid van het water in de hoofdstedelijke grachten, memoreert de projectleider watersysteembesturing. "Normaal is het doorzicht 70 tot 80 centimeter, nu was dat 1,40 meter.

Waterplanten ontwikkelden zich daarvoor heel snel. Zodra varen weer was toegestaan, wervelde het slib weer op en was het effect weg. Daarnaast was er minder drijfvuil omdat markten en evenementen niet doorgingen."

Behalve op de tien officiële zwemlocaties zoeken steeds meer Amsterdammers op warme dagen ook daarbuiten verkoeling, bijvoorbeeld in de grachten. Dat noemt Hersbach een lastig probleem. "We zijn daar nu over in gesprek met de gemeente en de provincie en er komt een landelijke werkgroep, want dit speelt elders ook. Ik snap best dat mensen niet altijd de moeite nemen om naar een zwemlocatie te gaan. Maar de risico's hier zijn vele malen groter dan alleen bacteriën. Het gaat vaak om doorgaande scheepvaartroutes en er kan van alles onder water zitten."

Op de officiële zwemlocaties kunnen het ook de bezoekers zelf zijn die voor het probleem zorgen, stelt ze. "Zeker op plekken waar veel gezinnen komen, zoals het Sloterstrand. Ouders laten hun kinderen soms gewoon met een poepluier om zwemmen. Ze zijn zich niet bewust van het effect. Wij vragen de beheerders van de zwemlocaties waar verhoogde bacteriegehalten zijn gemeten dan ook hen daarop te wijzen."

Vuilwaterboot

Bewustwording is heel belangrijk, weten ze ook in Friesland. Daarom voer het recreatieschap Marrekrite, een gemeenschappelijke regeling van de provincie en de gemeenten, de afgelopen jaren met een vuilwaterboot over de Friese meren om watersporters 'op te voeden'.

Jan Roelsma

Danielle Steijn-Lang

John Laninga

Liesbeth Hersbach

Siebren de Noord

Lourens Touwen

Daarnaast is drie jaar geleden op drie strategische locaties in het buitengebied een 'Húske' geplaatst, een drijvend vuilwatersysteem met toilet. Het betreft volgens directeur Lourens Touwen een uniek concept, niet alleen in Nederland maar wereldwijd. Pleziervaarders kunnen hier hun vuilwatertank legen. Het water wordt biologisch gezuiverd en vervolgens weer op het oppervlaktewater geloosd.

Na drie jaar proefdraaien blijken er echter twee problemen. Allereerst dreigt het systeem aan zijn eigen succes ten onder te gaan. Touwen: "Het aanbod is zo groot dat we het niet kunnen verwerken." En ten tweede zijn de Húskes onbemand. "Helaas zijn er altijd mensen die stiekem toch hun bilgewater afpompen. Dat bevat oliehoudend materiaal en daardoor loopt het biologische hart van het systeem vast."

Er ligt nu een voorstel om vanaf volgend jaar zomer het aantal Húskes op te schalen tot twaalf, maar de zuiveringsstap eruit te halen. Het water wordt dan eens per week met een tankschip van de Marrekrite opgehaald en naar de rioolwaterzuivering van het Waterskip gebracht. In combinatie met de wettelijk verplichte vuilwaterinnamepunten in de jachthavens en nog een aantal extra innamepunten in de watersportkernen moet dat leiden tot schoner oppervlaktewater, ook als het druk is op het water.

Dat is hard nodig, vindt de Marrekrite-directeur. "Boeren en recreanten zijn de grootste vervuilers voor de waterschappen. Als we dan constateren dat de innamepunten in de jachthavens niet goed functioneren, vinden wij dat we wel een stapje extra mogen zetten. Want als mensen te veel moeite moeten doen, denken ze: ach, wat maakt mijn beetje uit. Maar niemand wil zwemmen tussen de drollen van een ander." •

(Advertentie)

TECHNIEK EN MANAGEMENT

Houd je kennisontwikkeling op peil

VIND JOUW CURSUS OP PAOTM.NL!

AQUATISCH ECOLOGISCHE SYSTEEMANALYSE
 > 9 september, 7, 14 oktober en 4, 11 november 2021
 > *drs. ing. Sebastiaan Schep (Witteveen+Bos)*

NEERSLAGINFORMATIE VOOR BEREKENEN WATEROVERLAST
 > 9 en 21 september 2021
 > *ir. Hans Hakvoort (HKV IJN in water) en ir. Rudolph Versteeg (Waterschap Zuiderzeeland)*

NIEUW DIGITALISERING VAN DE DRINKWATERVOORZIENING
 > 23 en 24 september 2021
 > *dr. ir. Martijn Bakker (Royal HaskoningDHV)*

NIEUW CIRCULAIR DRINKWATER
 > 27 en 28 oktober 2021
 > *prof. dr. ir. Jan Peter van der Hoek MBA (Waternet)*

AQUATHERMIE
 > 3 en 4 november 2021
 > *ir. Marco van Schaik (STOWA)*

OMGAAN MET KLIMAATVERANDERING
 > 10, 17 en 24 november 2021
 > *ir. Hans Hakvoort (HKV IJN in water) en drs. Dolf Kern (Hoogheemraadschap van Rijnland)*

INSCHRIJVEN OF RESERVEREN?
 Ga naar **www.paotm.nl**
 of **scan de code:**